



## Ķīmiskās vielas izstrādājumos

Publicēts: 10.11.2020.

Šis informatīvais materiāls sniedz īsu ievadinformāciju par normatīvajiem aktiem, kas regulē ķīmiskās vielas izstrādājumos.

**PIEZĪME!** Zemāk minētajos normatīvajos aktos aplūkoti tikai tie jautājumi, kas nosaka prasības ķīmiskajām vielām.

**PIEZĪME!** Šajā informatīvajā materiālā ir iekļauti tikai tie tiesību akti, kas ir Patērētāju tiesību aizsardzības centra kompetencē<sup>1</sup>. Ķīmiskās vielas izstrādājumos regulē arī citi normatīvie akti, piemēram, tādi, kas nosaka prasības iepakojumam, baterijām, atkritumiem un materiāliem un izstrādājumiem, kas paredzēti saskarei ar pārtikas produktiem.

Daudzas ķīmiskās vielas un ķīmisko vielu maisījumus, kas klasificēti kā bīstami un kas var radīt kaitējumu cilvēku veselībai vai videi, var atrast parastās ikdienas precēs. Ķīmiskās vielas ir materiālos un sastāvdaļās, no kā izstrādājumi ir izgatavoti, tās var tikt pievienotas arī, lai panāktu konkrētas īpašības, funkcionalitāti un kvalitāti, piemēram, padarot plastmasu mīkstu, tekstilizstrādājumus ugunsdrošus vai padarītu metāla virsmu spīdīgu.

### Ķīmisko vielu izstrādājumu piemēri



Ftalāti – izmanto mīkstas PVC plastmasas izstrādājumos, piemēram, rotaļlietās, tie atrodami grīdās, jumtos, vados, kabeļos, šļūtenēs.

Broma liesmu slāpētāji – izmanto polistirēna izstrādājumos, galvenokārt termiskās izolācijas plāksnēs/paneļu ēkās, iepakojuma materiālos, kā arī elektronisko un elektrisko ierīču plastmasas korpusos. Tos izmanto arī tekstila pārklājumos, galvenokārt mīkstajās mēbelēs un transportlīdzekļu sēdvietās, audumu drapējumos, tostarp aizkaros un žalūzijās, gultas matračos, interjerā un automobiļu tekstilizstrādājumos.

4-terc-oktilfenola etoksilāti - izmanto dažādos veidos, tostarp krāsās un medicīnas izstrādājumos vai ierīcēs.

Fluorētie savienojumi - izmanto ūdeni un netīrumus atgrūdošos tekstilizstrādājumu pārklājumos.

Citi ķīmisko vielu izstrādājumu piemēri ir azokrāsvielas tekstilizstrādājumos, niķelis, kadmijs un svins rotaslietās, sešvērtīgais hroms ādas izstrādājumos, formaldehīds kokskaidu plātnēs, dzīvsudrabs zemas enerģijas gaismekļos u.c.)

Izstrādājumos esošās ķīmiskās vielas zināmos apstākļos var izdalīties no izstrādājumiem. Ķīmiskās vielas var, piemēram, nonākt apkārtējā vidē, uzkrāties putekļos vai absorbēties cilvēka ādā. Ķīmiskās vielas var izdalīties, ražojot, lietojot, tirot izstrādājumus vai kad tie kļūst par atkritumiem. Tādēļ tās vielas, kurām ir pierādīts acīmredzams kaitīgums, Eiropas Savienībā ir aizliegtas vai ierobežotas. Apdraudējumus un riskus, ko rada ķīmiskās vielas izstrādājumos, regulē Eiropas Savienības tiesību akti par preču drošumu, ķīmiskajām vielām un atkritumu apsaimniekošanu.

Normatīvie akti, kas regulē bīstamās vielas izstrādājumos

Daži normatīvie akti attiecas kopumā uz visiem izstrādājumu veidiem. Papildus uz atsevišķiem izstrādājumu veidiem attiecas


speciālie normatīvie akti. Lielākā daļa normatīvo aktu ir kopīgi visai Eiropas Savienībai regulu un direktīvu formā.

Svarīgākais princips ir tāds, ka izstrādājumiem, ko pārdod patērētājiem, jābūt drošiem. To nosaka [Preču un pakalpojumu drošuma likums](#), kurā iekļautas tiesību normas, kas izriet no [Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 3. decembra Direktīvas 2001/95/EK par produktu vispārēju drošību](#).

*REACH regula* (Nr.1907/2006)

2007.gada 1.jūnijā stājās spēkā [Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra Regula \(EK\) Nr.1907/2006, kas attiecas uz ķīmikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu \(REACH\), un ar kuru izveido Eiropas Ķīmikāliju aģentūru, groza Direktīvu 1999/45/EK un atceļ Padomes Regulu \(EEK\) Nr.793/93 un Komisijas Regulu \(EK\) Nr.1488/94, kā arī Padomes Direktīvu 76/769/EEK un Komisijas Direktīvu 91/155/EEK, Direktīvu 93/67/EEK, Direktīvu 93/105/EK un Direktīvu 2000/21/EK](#) (turpmāk – *REACH regula*), kuras mērķis ir nodrošināt augsta līmeņa cilvēku veselības un vides aizsardzību, kā arī brīvu vielu apriti iekšējā tirgū, vienlaikus veicinot jaunievedumus un konkurētspēju ķīmiskajā rūpniecībā. *REACH regula* ietver arī dažādus noteikumus par ķīmiskām vielām izstrādājumos.

Vielas, kas var radīt nopietnu negatīvu ietekmi uz cilvēka veselību un vidi, var identificēt kā vielas, kas rada ļoti lielas bažas, jeb īpaši bīstamas vielas (*Substances of Very High Concern (SVHC)*). Tās galvenokārt ir vielas, kas ir kancerogēnas, mutagēnas vai toksiskas reproduktīvajai funkcijai, kā arī vielas ar noturīgām, bioakumulatīvām īpašībām. Citas vielas, kas rada identiskas bažas, ir, piemēram, endokrīno sistēmu noārdošas vielas. Vairāk par īpaši bīstamām vielām:

Īpaši bīstamas vielas (SVHC) 

Kancerogēnas, mutagēnas un/vai reproduktīvajai sistēmai toksiskas vielas (CMR) ir ļoti bīstamas cilvēka veselībai. Tās var ietekmēt DNS — mūsu ģenētisko kodu — to izmainīt un izraisīt nekontrolētu šūnu augšanu (vēzi) vai traucēt seksuālo attīstību. CMR vielām ir dažādi apdraudējuma līmeņi, un visbīstamākās no tām, pamatojoties uz pierādījumiem, kas gūti no testiem uz cilvēkiem un dzīvniekiem, var tikt atzītas par īpaši bīstamām vielām (SVHC).

Noturīgas, bioakumulatīvas un toksiskas vielas ir vielas, kuras grūti sadalās (noturīgas), uzkrājas dzīvajos organismos (bioakumulatīvas), ir toksiskas un ir pazīstamas kā PBT (Persistent Bioaccumulative and Toxic). Dažas vielas ir identificējamas kā ļoti noturīgas un ļoti bioakumulatīvas vielas (Very persistent and very bioaccumulative (vPvB)). PBT un vPvB vielu ietekmi ilgtermiņā ir grūti prognozēt. Tiklīdz šādas vielas izkliedējas vidē, negatīvās sekas, kas radušās to iedarbības rezultātā, ir gandrīz nenovēršamas. Vielas var uzkrāties augos, dzīvniekos un, visbeidzot, arī cilvēku organismā. Tās var piesārņot arī attālākas teritorijas.

Ķīmiskās vielas, kas rada līdzīgas bažas, ir vielas, par kurām ir liecības, ka tās var izraisīt nopietnu ietekmi uz cilvēku veselību vai vidi, kas rada līdzīgas bažas kā CMR un PBT. To skaitā ir noteiktas endokrīnās sistēmas noārdošas vielas un elpceļu kairinātāji, kas katrā gadījumā tiek izvērtēti atsevišķi.

Ja viela Eiropas Savienībā ir oficiāli identificēta kā īpaši bīstama viela, to iekļauj „*Īpaši bīstamu kandidātu saraksta vielu sarakstā licencēšanai*” (turpmāk - kandidātu saraksts), kas ir publicēts Eiropas Ķīmisko vielu aģentūras (*European Chemicals Agency (ECHA)*) (turpmāk - ECHA) tīmekļa vietnē <https://echa.europa.eu/candidate-list-table> un kas tiek atjaunināts ik pēc sešiem mēnešiem.

Lai panāktu drošu ķīmisko vielu lietošanu, komersantiem ir noteikti pienākumi.

Viens no *REACH regulas* noteikumiem paredz, ka noteiktām vielām izstrādājumos jābūt reģistrētām vai paziņotām. Dažām vielām nepieciešama atļauja, lai tās varētu izmantot izstrādājumu ražošanā Eiropas Savienībā.

*REACH regulā* arī ir noteikti ierobežojumi noteiktu vielu izmantošanai dažādos izstrādājumos, piemēram, noteikti ftalāti rotālijietās un bērnu aprūpes precēs, kā arī kadmijs dažu veidu plastmasas materiālu izstrādājumos un metāla rotaslietās.

*REACH regula* arī nosaka, ka komersantiem, kas izgatavo vai importē izstrādājumus, kas satur īpaši bīstamas vielas (SVHC), ir pienākums informēt visus izstrādājumu saņēmējus par šādas vielas (vismaz vielas nosaukumu) klātbūtni un tās drošu lietošanu.

Vairāk par īpaši bīstamām vielām šeit. 



## Vielu izstrādājumos reģistrēšana (*REACH regulas* 7.panta 1.punkts)

Izstrādājumu izgatavotājiem un importētājiem ir jāreģistrē ECHA izstrādājumos esošās vielas, ja izpildās abi tālāk minētie priekšnosacījumi:

parastos vai loģiski paredzamos lietošanas apstākļos ir paredzēta vielas izdalīšanās no izgatavotajiem un/vai importētajiem izstrādājumiem;

kopējais vielas daudzums visos izgatavotajos un/vai importētajos izstrādājumos, no kuriem paredzēta vielas izdalīšanās, pārsniedz vienu tonnu gadā.

Reģistrācija nozīmē tehniskās dokumentācijas, kas satur informāciju par vielas īpašībām, un, ja nepieciešams, ķīmiskās drošības ziņojuma, kurā dokumentēts šīs vielas ķīmiskās drošības novērtējums, iesniegšanu ECHA.

### *Atbrīvojums*

Izstrādājuma izgatavotājs vai importētājs neregistrē vielu, ja šo vielu konkrētajam lietojuma veidam (t. i., vielas lietojumu izstrādājumā) jau ir reģistrējis cits uzņēmums.

Vairāk par vielu izstrādājumos reģistrēšanu skatīt ECHA tīmekļa vietnē:

<https://echa.europa.eu/regulations/reach/registration> un <https://echa.europa.eu/support/registration>

## Ziņošana par vielām izstrādājumos (*REACH regulas* 7.panta 2.punkts)

Izstrādājumu izgatavotājiem un importētājiem ir jāziņo ECHA par izstrādājumos esošajām kandidātu sarakstā (<https://echa.europa.eu/candidate-list-table>) uzskaitītajām vielām, ja izpildās abi tālāk minētie nosacījumi:

vielas koncentrācija attiecīgajos izstrādājumos pārsniedz 0,1 % no masas;

vielas kopējais daudzums attiecīgajos izstrādājumos pārsniedz vienu tonnu gadā.

Komersantiem ziņojumi jāiesniedz ne vēlāk kā sešus mēnešus pēc vielas iekļaušanas kandidātu sarakstā.

### *Atbrīvojums*

Ir divi gadījumi, kad ziņošana nav obligāta.

Ja izstrādājuma izgatavotājs vai importētājs izstrādājuma parastos vai loģiski prognozējamajos lietošanas, arī apglabāšanas apstākļos var novērst vielas iedarbību uz cilvēkiem vai apkārtējo vidi Šādos gadījumos izgatavotāji vai importētāji izstrādājuma saņēmējam nodrošina atbilstošu lietošanas pamācību.

Ja izgatavotājs vai importētājs Eiropas Savienībāvielu attiecīgām lietošanas veidam jau ir reģistrējis.

Vairāk par ziņošanu par vielām izstrādājumos skatīt ECHA tīmekļa vietnē:

<https://echa.europa.eu/regulations/reach/candidate-list-substances-in-articles/notification-of-substances-in-articles> un <https://echa.europa.eu/support/dossier-submission-tools/reach-it/notifying-substances-in-articles>

## Informēšana par vielām izstrādājumos (*REACH* regulas 33.pants)

Piegādātājiem<sup>[1]</sup>, kuru izstrādājumu sastāvā ir kandidātu sarakstā uzskaitītās vielas (vielas, kas rada ļoti lielas bažas (SVHC)) koncentrācijā, kas pārsniedz 0,1% no izstrādājuma masas, ir pienākums sniegt pietiekamu informāciju izstrādājumu saņēmējiem, kas piegādātajam pieejama, lai izstrādājumu varētu droši lietot, un vismaz vienas nosaukumu.

Minētā informācija bez maksas pēc pieprasījuma ir jāsniedz arī patērētājiem 45 dienu laikā pēc pieprasījuma saņemšanas.

Vairāk par informācijas sniegšanu par vielām izstrādājumos skatīt ECHA tīmekļa vietnē:

<https://echa.europa.eu/regulations/reach/candidate-list-substances-in-articles/communication-in-the-supply-chain>

Ikvienam tāda izstrādājuma, kurš tiek laists Eiropas Savienības tirgū un kurā ir kandidātu sarakstā uzskaitītās vielas (vielas, kas rada ļoti lielas bažas (SVHC)) koncentrācijā, kas pārsniedz 0,1% no izstrādājuma masas, izgatavotājam, importētājam vai piegādātajam informācija<sup>[2]</sup> par šo izstrādājumu no 2021.gada 5.janvāra jāsniedz<sup>[3]</sup> ECHA SCIP datu bāzē.

### Atbrīvojums

Mazumtirgotājiem un citiem komersantiem, kas izstrādājumus piegādā tieši patērētājiem, informācija ECHA SCIP datu bāzē nav jāiesniedz.

Komersantiem ir jāiesniedz ECHA šāda informācija:

informācija, kas ļauj identificēt izstrādājumu;

izstrādājumā esošās kandidātu saraksta vielas nosaukums, koncentrācijas diapazons un atrašanās vieta;

cita informācija, kas ļauj droši lietot izstrādājumu, jo īpaši informācija, lai nodrošinātu pareizu izstrādājuma apsaimniekošanu pēc tam, kad tas kļuvis par atkritumiem.

Detalizēts visu informācijas prasību saraksts ir sniegts dokumentā „*Detalizētas informācijas prasības*”, kas pieejams ECHA tīmekļa vietnē: [https://echa.europa.eu/documents/10162/28213971/scip\\_information\\_requirements\\_en.pdf](https://echa.europa.eu/documents/10162/28213971/scip_information_requirements_en.pdf).

Vairāk par informācijas par izstrādājumiem iesniegšanu ECHA SCIP datu bāzē skatīt ECHA tīmekļa vietnē:

<https://echa.europa.eu/lv/scip-suppliers-of-articles>

Vairāk par SCIP datu bāzi skatīt ECHA tīmekļa vietnē: <https://echa.europa.eu/lv/scip-database>

## Pienākumi saistībā ar vielām izstrādājumos saskaņā ar *REACH* regulu<sup>[4]</sup>

Pienākums	Izstrādājumos esošo vielu reģistrācija	Ziņošana par izstrādājumos esošajām vielām	Informācijas sniegšana par izstrādājumos esošajām vielām
Juridiskais pamats <i>REACH</i> regulā	7. panta 1. punkts	7. panta 2. punkts	33. pants

Pienākums	Izstrādājumos esošo vielu reģistrācija	Ziņošana par izstrādājumos esošajām vielām	Informācijas sniegšana par izstrādājumos esošajām vielām
Dalībnieki, uz ko tas attiecas	Izstrādājumu izgatavotāji un importētāji	Izstrādājumu izgatavotāji un importētāji	Izstrādājumu piegādātāji
Viels, uz ko tas attiecas	Vielas, kam no izstrādājumiem paredzēts izdalīties vidē	Vielas, kas ietvertas vielu, kas rada ļoti lielas bažas, kandidātu sarakstā licencēšanas nolūka	Vielas, kas ietvertas vielu, kas rada ļoti lielas bažas kandidātu sarakstā licencēšanas nolūkā
Tonnāžas robežlielums	1 tonna gadā	1 tonna gadā	-
Koncentrācijas robežlielums izstrādājumā	-	0.1% (pēc masas)	0.1% (pēc masas)
Atbrīvojums no pienākuma iespējams, pamatojoties uz:			
Viela jau ir reģistrēta šim lietošanas veidam (7. panta 6. punkts)	Jā	Jā	Nē
Pamatojoties uz "iedarbības izslēgšanu" (7. panta 3. punkts)	Nē	Jā	Nē

### Ierobežošana (*REACH* regulas XVII.pielikums)

Ierobežojumi ir paredzēti cilvēku veselības un vides aizsardzībai pret nepieļaujamu risku, kas saistīts ar ķīmiskām vielām un to maisījumiem. Ar ierobežojumiem var ierobežot vai aizliegt noteiktas vielas ražošanu, laišanu tirgū vai lietošanu. Ierobežojums piemērojams jebkādai vielai, vielai maisījumā vai izstrādājumā, arī tām vielām, kuras nav jāreģistrē.

Vielu izstrādājumos ierobežojumi ir noteikti *REACH* regulas XVII.pielikumā, ko saskaņā ar noteiktu procedūru (*REACH* regulas 133.panta 4.punkts) regulāri atjaunina, pieņemot jaunus ierobežojumus vai grozot pastāvošos ierobežojumus. Ierobežojumu saraksts pieejams arī ECHA tīmekļa vietnē: <https://echa.europa.eu/lv/substances-restricted-under-reach>

[1] Jebkurš izstrādājuma izgatavotājs vai importētājs, izplatītājs vai cits piegādes ķēdes dalībnieks, kas laiž izstrādājumu tirgū

[2] Atbilstoši *REACH* regulas 33.panta 1.punktam

[3] Saskaņā ar *Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 19.novembra Direktīvas 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu* 9.panta 1.punkta i) apakšpunktu un *Ķīmisko vielu likuma* 9.panta deviņo daļu

[4] Vadlinijas par prasībām attiecībā uz vielām izstrādājumos., 4.O. redakcija, 2017.gada jūnijs, Eiropas Ķimikāliju aģentūra, 10.lpp., Pieejams: [https://echa.europa.eu/documents/10162/23036412/articles\\_lv.pdf/a22e0843-2542-8c36-b059-9f2d25cb8ecc](https://echa.europa.eu/documents/10162/23036412/articles_lv.pdf/a22e0843-2542-8c36-b059-9f2d25cb8ecc)

CLP regula (Nr.1272/2008)

[Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Regulas \(EK\) Nr.1272/2008 par vielu un maisījumu klasificēšanu, marķēšanu un iepakojšanu un ar ko groza un atceļ Direktīvas 67/548/EEK un 1999/45/EK un groza Regulu \(EK\) Nr. 1907/2006](#), mērķis ir panākt, lai darba ņēmējiem un patērētājiem Eiropas Savienībā būtu pieejama skaidra informācija par apdraudējumiem, ko rada ķīmiskās vielas. Nozares pienākums ir identificēt katru bīstamo ķīmisko vielu (vielu vai maisījumu, ko tā ražo), kas var radīt kaitīgu ietekmi uz cilvēkiem un vidi. Nozares pienākums ir klasificēt ķīmiskās vielas atbilstoši noteiktajiem apdraudējumiem. Lai lietotāji - darba ņēmēji vai patērētāji, skaidri apzinātos ķīmisko vielu iedarbības sekas un izdarītu pamatotu izvēli, iegādājoties izstrādājumus, ko tie izmanto, ķīmiskās vielas marķē atbilstoši ķīmisko vielu bīstamajām īpašībām.

POP regula (Nr.2019/1021)

[Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 20. jūnija Regula \(EK\) Nr.2019/1021 par noturīgiem organiskajiem piesārņotājiem](#) (turpmāk – POP regula) aizliedz izmantot vairākus noturīgos organiskos vides piesārņotājus. Tās ir vielas, kas sairst (degradējas) ļoti ilgā laikā un kas var kaitēt videi un cilvēkiem. Dažas vielas tomēr var būt atrodamas izstrādājumos, piemēram, elektroniskās iekārtas var saturēt broma liesmas slāpētājus un plastmasas izstrādājumi var saturēt isās ķēdes hlorparafīnus. Tādēļ POP regulas I.pielikumā uzskaitīto vielu ražošana, laišana tirgū un lietošana ir aizliegta, savukārt POP regulas II.pielikumā uzskaitīto vielu ražošana, laišana tirgū un lietošana ir ierobežota saskaņā ar minētajā pielikumā izklāstītajiem nosacījumiem.

Biocīdu regula (Nr.528/2012)

[Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 22. maija Regula \(ES\) Nr.528/2012 par biocīdu piedāvāšanu tirgū un lietošanu](#) (turpmāk – Biocīdu regula) nosaka prasības ar biocīdiem apstrādātiem izstrādājumiem. Biocīdi ir vielas, ko izmanto, lai iznīcinātu, atbaidītu, padarītu nekaitīgu jebkuru kaitīgu organismu – dzīvniekus, augus vai mikroorganismus, ieskaitot vīrusus, kuri rada kaitējumu vai neērtības attiecībā uz cilvēku veselības vai īpašuma bojājumiem. Biocīdu, kurus reizēm izmanto izstrādājumos, piemēri ir antibakteriālie līdzekļi. Tos dažreiz pievieno, lai kontrolētu baktērijas vai sliktas smakas, piemēram, sporta apģērbam.

Biocīdu regulā ir ietverta prasība, kas nosaka, ka var izmantot tikai atļautus biocīdus, proti, izstrādājumus drīkst apstrādāt tikai ar biocīdiem, kas satur Eiropas Savienībā apstiprinātas aktīvās vielas (ietvertas atbilstīgi Biocīdu regulas 9.panta 2.punktam [izstrādātajā sarakstā](#) saistībā ar attiecīgo izstrādājuma veidu un izmantošanu vai Biocīdu regulas I pielikumā un atbilst attiecīgajā pielikumā minētajiem noteikumiem vai ierobežojumiem).

Ar biocīdiem apstrādātu izstrādājumu ražotājam vai importētājam marķējumā jānorāda, ka izstrādājums satur biocīdus, īpašība, ko ieguvis apstrādātais izstrādājums, biocīdus ietverto aktīvo vielu nosaukumi un attiecīgie lietošanas norādījumi, tostarp nepieciešamie drošības pasākumi. Marķējumam ir jābūt skaidri redzamam, viegli salasāmam un pietiekami noturīgam.

Ar biocīdiem apstrādātu izstrādājumu piegādātājiem pēc patērētāju pieprasījuma 45 dienu laikā ir jāsniedz bezmaksas informācija par to, kā konkrētais izstrādājums ticis apstrādāts ar biocīdu.

Vairāk par apstrādātiem izstrādājumiem skatīt ECHA tīmekļa vietnē: <https://echa.europa.eu/regulations/biocidal-products-regulation/treated-articles>

Regula par fluorētām siltumnīcefekta gāzēm (Nr.517/2014)

[Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 16. aprīļa Regula \(ES\) Nr.517/2014 par fluorētām siltumnīcefekta gāzēm un ar ko atceļ Regulu \(EK\) Nr.842/2006](#) (turpmāk – Regula Nr.517/2014) paredz nosacījumus par konkrētu izstrādājumu un iekārtu, kas satur fluorētas siltumnīcefekta gāzes vai kuru darbība ir atkarīga no fluorētām siltumnīcefekta gāzēm, laišanu

tirgū. *Regulas Nr.517/2014* III.pielikumā uzskaitīto izstrādājumu un iekārtu laišanu tirgū, izņemot militārās iekārtas, aizliedz no minētajā pielikumā norādītā datuma, attiecīgā gadījumā šķirojot pēc tajos esošās fluorētās siltumnīcefekta gāzes veida vai globālās sasilšanas potenciāla.

Noteiktu izstrādājumu un iekārtu, kas satur fluorētas siltumnīcefekta gāzes vai kuru darbība ir atkarīga no fluorētām siltumnīcefekta gāzēm (piemēram, dzesēšanas iekārtas, gaisa kondicionēšanas iekārtas, siltumsūkņi, uguns aizsardzības iekārtas, elektrības sadales iekārtas u.c.), marķējumā jānorāda:

atzīme, ka izstrādājums vai iekārta satur fluorētas siltumnīcefekta gāzes;

attiecīgais fluorētu siltumnīcefekta gāzu nozarē pieņemtais apzīmējums vai ķīmiskais nosaukums un

no 2017. gada 1. janvāra arī izstrādājumā vai iekārtā esošo fluorēto siltumnīcefekta gāzu daudzums vai fluorēto siltumnīcefekta gāzu daudzums, kuram iekārta ir paredzēta, kas izteikts ar masu un CO<sub>2</sub> ekvivalentu, un minēto gāzu globālās sasilšanas potenciālu.

Attiecīgos gadījumos marķējumā jānorāda:

atzīme, ka fluorētās siltumnīcefekta gāzes atrodas hermētiski noslēgtā iekārtā;

atzīme, ka elektrības sadales iekārtai pārbaudītā noplūdes vērtība ir mazāka par 0,1 % gadā, kā to ražotājs ir norādījis tehniskajās specifikācijās.

Marķējumam valsts valodā jābūt skaidri salasāmam un neizdzēšamam un jāatrodas vai nu blakus ventiļiem fluorēto siltumnīcefekta gāzu uzpildīšanai vai rekuperācijai, vai uz tās izstrādājuma vai iekārtas daļas, kas satur fluorētu siltumnīcefekta gāzi.

Rotāļlietu drošuma direktīva (2009/48/EK)

[Ministru kabineta 2011. gada 15. februāra noteikumi Nr.132 „Rotāļlietu drošuma noteikumi”](#) (turpmāk – *Noteikumi Nr.132*), kuros iekļautas tiesību normas, kas izriet no [Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 18. jūnija Direktīvas 2009/48/EK par rotāļlietu drošumu](#), nosaka rotāļlietu būtiskās drošuma prasības, proti, nosaka fizikālās, mehāniskās, uzliesmojamības, ķīmiskās, higiēnas, elektriskās, kā arī radioaktivitātes drošuma prasības. *Noteikumi Nr. 132* paredz, ka rotāļlietas konstruē un ražo tā, lai nerastos risks cilvēka veselībai, nonākot saskarē ar ķīmiskām vielām vai maisījumiem, no kuriem rotāļlietas ir veidotas vai kurus tās satur, ja rotāļlietas lieto paredzētajā vai paredzamajā veidā, ņemot vērā bērna parastu uzvedību, nosakot ierobežojumus noteiktiem metāliem un aizliegumu dažām īpaši bīstamām vielām un smaržvielām. Proti, rotāļlietas nedrīkst saturēt noteiktas alergēnas smaržvielas, ir ierobežota kancerogēnu, mutagēnu vai reproduktīvajai sistēmai toksisku (CMR) vielu, noteiktu ķīmisko vielu, kā arī nitrozamīnu un vielu, kas viegli nitrozējas, izmantošana.

Prasības rotāļlietu ķīmiskajām īpašībām noteiktas *Noteikumu Nr. 132* 2.pielikuma III.nodaļā.

RoHS II direktīva (2011/65/ES)

Visi izstrādājumi, ko darbina ar strāvu vai baterijām, vai kuru pienācīga darbība ir kādā citā veidā atkarīga no elektroenerģijas vai magnētiskā lauka, tiek uzskatīti par elektriskiem un elektroniskiem izstrādājumiem. [Ministru kabineta 2013.gada 5.februāra noteikumi Nr.84 „Noteikumi par atsevišķu ķīmisku vielu lietošanas ierobežojumiem elektriskajās un elektroniskajās iekārtās](#)”, kuros iekļautas tiesību normas, kas izriet no [Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 8. jūnija Direktīvas 2011/65/ES par dažu bīstamu vielu izmantošanas ierobežošanu elektriskās un elektroniskās iekārtās](#), ierobežo svina, dzīvsudraba, kadmija, sešvērtīgā hroma, broma liesmu slāpētāju - polibrombifenilu (PBB) un polibromdifenilēteru (PBDE), un no 2019. gada 22. jūlija arī ftalātu - bis(2-etilheksil) ftalāta (DEHP), butilbenzilftalāta (BBP), dibutilftalāta (DBP) un diizobutilftalāta (DIBP) lietošanu elektriskajās un elektroniskajās iekārtās, nosakot to maksimāli pieļaujamo koncentrāciju.

Normatīvie akti, kas regulē ķīmiskās vielas izstrādājumos

<i>Normatīvie akti/Preču grupas</i>	<i>Rotaļlietas</i>	<i>Elektriskās un elektroniskās ierīces</i>	<i>Būvizrādājumi</i>	<i>Patēriņa preces</i>
<i>REACH regula (Nr.1907/2006)</i>	x	x	x	x
<i>POP regula (Nr.2019/1021)</i>	x	x	x	x
<i>Biocīdu regula (Nr.528/2012)</i>		x <sup>[2]</sup>	x <sup>[2]</sup>	x <sup>[2]</sup>
<i>Regula par fluorētām siltumnīcefekta gāzēm (Nr.517/2014)</i>		x <sup>[3]</sup>		x <sup>[3]</sup>
<i>Rotaļlietu drošuma direktīva (2009/48/EK)</i>	x			
<i>RoHS II direktīva (2011/65/ES)</i>	x <sup>[4]</sup>	x		

Atbalstu ražotājiem, importētājiem, pakārtotiem lietotājiem un visām citām ieinteresētajām pusēm par to attiecīgajiem pienākumiem un saistībām saskaņā ar REACH regulu, CLP regulu un Biocīdu regulu sniedz Valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” (LVĢMC) izveidots REACH un CLP palīdzības dienests: [reach@lvgmc.lv](mailto:reach@lvgmc.lv), 67032027 un Biocīdu palīdzības dienests: [biocides@lvgmc.lv](mailto:biocides@lvgmc.lv), 67770023.

Papildu informācijas avoti:

Vadlīnijas par prasībām attiecībā uz vielām izstrādājumos

- [https://echa.europa.eu/documents/10162/13632/articles\\_en.pdf/cc2e3f93-83...](https://echa.europa.eu/documents/10162/13632/articles_en.pdf/cc2e3f93-83...) (angļu valodā)

[https://echa.europa.eu/documents/10162/23036412/articles\\_lv.pdf/a22e0843...](https://echa.europa.eu/documents/10162/23036412/articles_lv.pdf/a22e0843...) (latviešu valodā)

Vadlīnijas īsumā - [https://echa.europa.eu/documents/10162/13632/nutshell\\_guidance\\_articles2...](https://echa.europa.eu/documents/10162/13632/nutshell_guidance_articles2...) (latviešu valodā)

Praktiskā rokasgrāmata par Biocīdu regulu

- [https://echa.europa.eu/documents/10162/21742587/pg\\_data\\_sharing\\_lv.pdf/e...](https://echa.europa.eu/documents/10162/21742587/pg_data_sharing_lv.pdf/e...) (latviešu valodā)

Izmantotie resursi: Eiropas Ķīmisko vielu aģentūras (European Chemicals Agency (ECHA)) tīmekļa vietne <https://echa.europa.eu/home>

[1] Saskaņā ar *Ķīmisko vielu likumu* Patērētāju tiesību aizsardzības centra kompetencē ir ķīmisko vielu izstrādājumos un ar biocīdiem apstrādātu izstrādājumu (izņemot apstrādātus izstrādājumus pārtikas aprītes un veterinārajā jomā un apstrādātus izstrādājumus, kas ir vielas vai maisījumi) uzraudzība.

[2] ja izstrādājums ir apstrādāts ar biocīdiem vai kurā ar nolūku ir iekļauti biocīdi

[3] ja izstrādājums satur fluorētas siltumnīcefekta gāzes vai tā darbība ir atkarīga no fluorētām siltumnīcefekta gāzēm

[4] attiecas tikai uz elektrorotaļlietām

<https://www.ptac.gov.lv/lv/kimiskas-vielas-izstradajumos>